

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

АНАЛИЗ НА ПРИЧИНИТЕ ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА ДЕЦА В ДМСГД ПАЗАРДЖИК

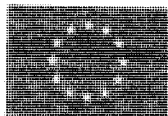
01.01 - 31.12. 2012 г.

Анализът на причините за настаняване на деца в ДМСГД Пазарджик се изготвя във връзка с изпълнението на Проект BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“, изпълняван от Министерство на здравеопазването в партньорство с Агенцията за социално подпомагане и Държавната агенция за закрила на детето по схема за безвъзмездна финансова помощ „Шанс за щастливо бъдеще“, Компонент 1: „Подготовка за реструктуриране на ДМСГД“, Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013.

Целта на анализа е да разкрие основните причини, поради които деца от 0-3 годишна възраст постъпват в специализирана институция, каквато е ДМСГД- Пазарджик. По този начин ще се достигне до изработване на национален модел за реструктуриране на Домовете за медико- социални грижи за деца и трайно реформиране на системата на отглеждане на деца от 0-3 годишна възраст.

За осъществяване целите на настоящия анализ се извърши комплексна оценка на децата и техните семейства. Обработи се цялата налична информация за всяко едно от децата пребивавали в институцията. Чрез актуализиране оценките на потребностите на всяко конкретно дете, се целеше да се определи най-подходящата форма на семейна грижа, трайно и устойчиво решение за деинституционализация, с мисълта за съдбата на децата и осигуряване тяхното развитие.

Актуализираха се плановете за деинституционализация на децата, осъществени от мултидисциплинарния екип по проект „Посока: семейство“ за община Пазарджик. и се предприеха стъпки за съответното им изпълнение. Съобразно целта се пристъпи към обобщаване на резултатите, откриване на връзки, зависимости и тенденции, на базата на които, можем да направим основни изводи, ще се опитаме адекватно да изведем съобразно нуждите и потребностите на децата видовете услуги от които те се нуждаят.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

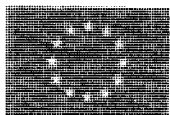
Европейски социален фонд

Извършеното проучване се базира на статистически данни предоставени от РДСП, отдел закрила на детето, от община Пазарджик, от Регионална здравна инспекция и други институции.

За да установим наличие на зависимост между общия брой на населението в дадена община и броя изоставени деца, да изведем рисковите в това отношение общини ще проучим и анализираме фактите в таблицата по данни на РЗИ гр. Пазарджик. Необходимо е да се разгледа и проучи вида и капацитета на наличните социални услуги за деца в областта, за може адекватно да бъдат предвидени възможностите за насочване и да се гарантира достъпа на децата и техните семейства от целевата група в мрежата от соц. услуги, с цел да се ограничи и предотврати досегашната практиката за настаняване на бебета в специализирани институции. Вредата от институционалната грижа за деца от 0-3 години е с доказано негативен ефект върху развитието им, и в повечето случаи се отразява пагубно върху цялостното им по-нататъшно развитие.

ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА 2011 -2012 ГОДИНА В ОБЛАСТ ПАЗАРДЖИК

ОБЩИНИ	НАСЕЛЕНИЕ	РАЖДАЕМОСТ				ОБЩА СМЪРТНОСТ				ДЕТСКА СМЪРТНОСТ				ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ			
		2011 г.		2012 г.		2011 г.		2012 г.		2011		2012 г.		2011 г.		2012 г.	
		БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%
БАТАШКА	6007	28	4,5	25	4,16	127	20,41	82	13,65	2	71,42			-99	-15,91	-57	-9,49
БЕЛОВСКА	8772	28	3,08	39	3,19	176	19,40	139	15,84					-148	-16,32	-100	12,65
БРАЦИГОВСКА	9536	61	6,05	67	7,02	138	13,69	127	13,31	1	16,39			-77	-7,64	-60	-6,29

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще!

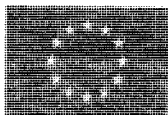
ВЕЛИНГРАДСКА	40595	392	9,48	379	9,33	430	10,39	418	10,29	5	12,75	6	15,83	-38	0,91	-39	-0,96
ЛЕСИЧОВСКА	5397	46	8,09	41	7,59	113	19,86	116	21,49	1	21,73			-67	-11,77	-75	-13,90
ПАЗАРДЖИШКА	114091	897	7,45	873	7,65	1395	11,58	1335	11,70	14	15,60	3	3,43	-498	-4,13	-462	-4,05
ПАНАГОРСКА	25003	148	5,75	137	5,47	405	15,74	354	14,15	1	6,75	1	7,29	-257	-9,99	-217	-8,68
ПЕЩЕРСКА	18850	167	7,74	135	7,16	216	10,01	228	12,09	1	5,98	2	14,81	-49	-2,27	-93	-4,93
РАКИТОВСКА	15017	168	10,9	159	10,58	169	10,96	161	10,72	1	5,95	2	12,57	-1	-0,06	-2	-0,14
СЕПТЕМВРИЙСКА	25711	224	8,28	228	8,86	400	14,78	362	14,07	2	8,92	3	13,15	-176	-6,50	-134	-5,21
СТРЕЛЧАНСКА	4824	26	4,91	28	5,8	91	17,18	73	15,13					-65	-12,27	-45	-9,33
ОБЛАСТТА	273803	2185	7,59	2111	7,7	3660	12,71	3395	12,39	28	12,81	17	8,05	-1475	-5,12	-1284	-4,69

Общините с най-многобройно население в областта са Пазарджик, Велинград, Септември и Панагюрище. Най много деца са се родили в Пазарджик, Велинград, Септември и Ракиново. Детската смъртност в тези общини също е най-висока. По отношение на раждаемостта се наблюдава лек спад през 2012г в сравнение с 2011г.

Най -малобройно е населението в сл. общини Стрелча, Лесичово, Батак, Белово и Брацигово. Проследявайки раждаемостта за последните две години най ниска е в Батак, Стрелча, Белово и Лесичово.

Броя на децата за област Пазарджик за календарната 2012г е 2650

През 2012 год. По данни на РЗИ в АГ отделения в областта са родени 2 111 деца, от които 15 мъртвородени. В сравнение с предходната година са се родили 74 деца по – малко. Спрямо броя на населението Най-висока е раждаемостта в общините Ракиново / 10,6%/, Велинград /9,3%/, Септември /8,9%/, а най-ниска в общините Белово /3,2%/, и Батак /4,2%/. С най-висока обща смъртност общините Лесичово/21,5%/, Белово /15,8%/, и Стрелча /15,1%/. През 2012 г. след целенасочени усилия за обединяване действията на всички имащи отношение към детското здравеопазване институции, организации, специалисти и други се постигна намаляване на детската смъртност в перинаталния период.

Европейски съюз

ЩАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Състоянието на детската смъртност през 2012г. значително се е подобрило /8,05%/, сравнено с 2011г. –12,81% .
Естественят прираст на населението в областта е традиционно отрицателен -4,69 %о, като в сравнение с 2011 г. има леко подобрене – 5,12 %о/.

В областта броя на АГ специалисти в доболнична помощ – 47, а броя на АГ отделенията е 6.

Деца родени с аномалии в АГ отделенията в област Пазарджик през 2012г. -15 деца

първо тримесечие на 2012г. – 4 деца, от тях

1 дете - Дг Диафрагмална херния - екз. леталис

1 дете -Дг ВСМ Междупредсърден дефект -- в дома си, за проследяване от Детска кардиологична клиника

1 дете - Дг Полималформативен синдром - екз. леталис

1 дете – Дг Стеноза на дуоденума - изведено в УМБАЛ „Свети Георги” гр.Пловдив , Детска хирургия

второ тримесечие на 2012г. - 3 деца, от тях

1 дете - Дг Хейлогнаторинопалатосхизис

1 дете - Дг Спина бифида аперта. Вътрешна хидроцефалия.Пес еквиноварус конгенита билатералис - екз. леталис

1 дете - Дг Миеломенингоцеле

трето тримесечие на 2012г. - 5 деца, от тях

1 дете с Дг атрезия на дебелото черво

2 деца с Дг вродена сърдечна малформация – екстремна тетралогия на Фало и общ артериален ствол

1 дете с Дг хейлогнатопапалатосхизис /вълча уста/

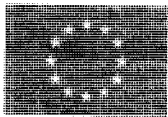
1 дете с Дг синдром на Даун

четвърто тримесечие на 2012г. - 3 деца, от тях:

1 с тънкочревна атрезия

1 с атрезия на ануса

1 с хипопластично ляво сърце

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна праграма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

От родените 15 деца с аномалии през годината в областта 2 са настанени в ДМСГД. Децата с увреждане в следствие на недоносеност и ниско тегло настанени в ДМСГД са 15,15% от общия брой настанени деца.

По данни на РЗИ броя на децата до 3г. в областта първично инвалидизирани е общо 189. Най висок е броя на децата с психични и поведенчески разстройства общо 43, децата с вродени аномалии деформации хромозомни аберации е 27, болести на окото и придатъците му -25, болести на нервната система 24.

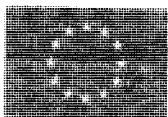
На територията на Област Пазарджик са разкрити следните здравни услуги:

Многопрофилни болници за активно лечение: гр. Пазарджик 5; Велинград -2; Панагюрище 1 и Пещера 1. Общо 9 в 4 от 11 общини. Разкрити са Детски отделения в: Пазарджик 3; Велинград 2; Панагюрище 1; Пещера 1. АГ отделения в областта: Пазарджик 3; Велинград 2 и Панагюрище 1.

Разкрито Спешно отделение има в „МБАЛ – Пазарджик“ АД гр.Пазарджик. Спешната помощ се осъществява от ЦСМП гр.Пазарджик с филиали: - ФСМП в Пазарджик, Септември, Батак, Белово, Брацигово, Панагюрище, Пещера, Велинград и Ракиново.

Извод: Област Пазарджик е наситена достатъчно със специалисти, но се наблюдава струпване на специализираната медицинска помощ в областния център и в по-големите градове на областта. Само 3 са общините от областта в които има АГ отделения. Това обяснява и направените по-долу изводи когато изследвахме от къде идват настанените в ДМСГД Пазарджик деца.

На територията на областта има две специализирани институции за деца от 0-3г ДМСГД гр. Ветрен и Дом за медико-социални грижи за деца, разположен в гр. Пазарджик, който разполага с дневен център за деца с увреждане. Поради разположението на ДМСГД в областния център и близостта му до медицински здравни заведения, често децата с здравословни проблеми се настаняват в ДМСГД Пазарджик или се пренасочат от ДМСГД гр.Ветрен. В рамките на анализа ще бъдат разглеждани, децата настанявани в ДМСГД гр. Пазарджик по реда на чл. 27 и чл. 28 от ЗЗД и чл. 33 от ППЗЗД; няма да бъдат включени децата, които посещават Дневния център към дома.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПЯЩО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

1. Общ брой деца. Разпределение по пол и възраст

В началото на 2012г. децата са 45 които за по- голяма яснота са разпределени в таблицата:

Разпределение по пол и възраст в началото на 2012г. м. януари

Възраст	Пол		Здрави		С увреждане	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж
0-3	20	12	9	9	11	3
Над 3	6	7	1	2	5	5
Общо	26	19	10	11	16	8

На основата на тези данни е видно, че децата от мъжки пол са 58%, а от женски пол 42 % от общия брой. Децата под 3г са 71%

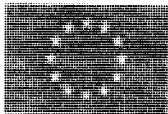
Здравите деца на резидентна грижа са 21бр. или 47% от общия брой, като момчетата са 10 а момичетата са 11.

Изводи: В началото на годината почти е изравнено съотношението между половете на здравите деца. Преобладаващ е броя на децата с увреждане са 53 % от общия брой на децата в началото на годината, но броя на увредените момчетата е два пъти по висок отколкото при момичетата за разглеждания период.

Разпределение по пол и възраст в края на 2012г.

Възраст	Пол		Здрави		С увреждане	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж
0-3	15	8	8	6	7	2
Над 3	5	6	0	0	5	6
Общо	20	14	8	6	12	8

При съпоставяне на данните превес имат момчетата 59% към 41% момичета, децата под 3 г са 67%. Здрави деца са 41% а увредените са 59%.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

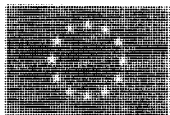
2. Здравословно състояние на децата в институцията

2.1 Разпределение по пол и възраст здрави деца в началото на 2012г:

Възраст	Пол		Общо бр. 0-3 г	Изчислено в %
	М	Ж		
0-1г.	3	7	18	86%
1-2г.	4	1		
2-3г.	2	1		
Над 3г	1	2	3	14%
общо	10	11	21	100%

Разпределение по пол и възраст здрави деца в края на 2012г:

Възраст	Пол		Общо бр. 0-3 г	Изчислено в %
	М	Ж		
0-1г.	7	5	14	100%
1-2г.	0	0		
2-3г.	1	1		
Над 3	0	0	0	0%

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051P0001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

общо	8	6	14	100%
------	---	---	----	------

Резултатите от таблиците показват, че броят на здравите деца над 3г. е значително малък

в началото на годината . Това са предимно деца, които имат братя или сестри в ДМСГД и са настанени с полицейска закрила. Престоят им е относително кратък, докато се търси се вариант за отглеждане на децата в семейна среда, без да се разделят и наруши емоционалната връзка между тях

Изводи:

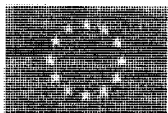
- С една трета е намалял е броя на здравите деца през годината от 21бр. на 14 т.е. което можем да си обясним по следния начин: поради логично по- големия интерес към тях, при извеждането им в семейна среда.
- Броя на здравите деца над 3 г. е сведен до 0. Това показва, че няма задържане на здрави деца в институцията. Още преди да навършат тази възраст се търсят подходящи варианти за деинституционализацията им.

Зависимостите които откриваме са:

- Децата под 3 г. са по-многобройната група в сравнение с тези над 3г.
- Като цяло момчетата в ДМСГД Назарджик са повече от момичетата, което съответства на съотношението между половете на родените в областта деца.
- Увеличен е броя на децата над 3г. от 28% на 32% към края на 2012г
- В края на годината е нараснал броя на децата с увреждане спрямо общият им брой от 53% на 59 %
- Броя на увредените момчета е по- висок, както в началото така и в края на годината.

2.2 Разпределение по пол и възраст на деца с увреждане в началото на 2012г.:

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

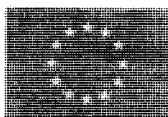
Възраст	Пол		Общо бр. 0-3 г	В %
	М	Ж		
0-1г.	2	1	14	58%
1-2г.	5	0		
2-3г.	4	2		
Над 3	5	5	10	42%
Общо	16	8	24	100%

Разпределение по пол и възраст на деца с увреждане в края на 2012г.:

Възраст	Пол		Общо бр. 0-3 г	Изчислено в %
	М	Ж		
0-1г.	2	1	9	45%
1-2г.	2	1		
2-3г.	3	0		
Над 3	5	6	11	55%
общо	12	8	20	100%

от данните в таблицата става ясно, че децата с увреждане в началото на 2012г. са 24бр. или 53% от всички деца. От тях момчетата са 8 а момчетата – 16. В процентно и цифрово изражение можем да обобщим че:

- броя на децата с увреждане от мъжки пол е два пъти по висок от броя на момчетата в началото на календарната година.
- Причината за намаления брой на деца с увреждане от 24 на 20 , е защото от тях 3 деца са починали и 1 е осиновено от в чужбина.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

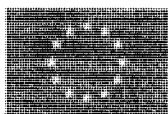
- Пропорционално изчислени резултатите показват че в края на годината с **15%** е **увеличен броя на децата с увреждане над 3 години**, което обяснява фактите: че децата с увреждане имат по- голям престой в институцията, не зависимо от това дали увреждането им се нуждае от непрекъснати специализирани медицински грижи и на второ място 3 от децата с увреждане навършиха 3 г преминаха в другата група. Следователно трайно се институционализират децата с увреждане и възможностите им за отглеждане в семейна среда са твърде ограничени.
- Починалите момчета са с 2пъти повече от момичетата това е пропорционално на изнесените факти за съотношението между половете.

През 2012 г. в ДМСГД- Пазарджик са пребивавали общо 78 деца. Броят на децата в началото на годината е 45 постепенно до края на календарната година са настанени още 33 деца, а 44 са децата които за 2012г. са изведени от институцията. За да обобщим ситуацията в ДМСГД Пазарджик през календарната 2012г. ще анализираме данните за всички пребивавалите деца.

АНАЛИЗ ДАННИ ПРЕБИВАВАЛИ ДЕЦА В ДМСГД ПАЗАРДЖИК

1. Общ брой деца. Разпределение по пол, възраст, здравословно състояние, етнос

Възраст	Общ брой	Пол		Здрави		С увреждане		Етнос			
		М	Ж	М	Ж	М	Ж	бълг	ромски	турски	друг
Преминали през 2012 г.											
0 - 1г.	30	16	14	13	13	3	1	2	28	0	0
1 – 2 г.	13	7	6	3	5	4	1	4	8	1	0
2 – 3 г.	10	8	2	4	1	4	1	1	7	1	0

Европейски съюз

ПЛАН ЗА ЦЯЛЖИВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051P0001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
 Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
 съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще!

над 3 г.	25	14	11	6	4	8	7	4	20	0	2
Общо	78	45	33	26	23	19	10	14	60	2	2
Новонастанени през 2012 г.											
0 – 1 г.	26	14	12	11	11	3	1	2	21	0	1
1 – 2 г.	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0
2 – 3 г.	4	3	1	3	1	0	0	0	3	0	1
над 3 г.	2	1	1	1	0	0	1	0	1	0	1
Общо	33	19	14	16	12	3	2	3	25	0	3

Разглеждайки всички преминали деца от тези данни се вижда, че:

- По-голямата част от децата са здрави- /49 бр./ - 62,82. % , Тенденцията е социалните причини да са водещи за отделянето на децата от биологичните им семейства независимо мястото от което постъпват и ще бъдат разгледани по-долу.
- Децата с увреждане са /29/ или 37,18 % . За обгрижването им се изисква специализирана медицинска грижа, които най- често се осъществяват в специализирани болници, намиращи се в столицата или чужбина. За лечението на децата, които се нуждаят от по- дългосрочна специализирана медицинска грижа се налага настаняване в Домовете за медико-социални грижи.
- По отношение на пола на всички пребивавали в ДМСГД деца момчетата са 57,69% а момичета - 42,30% от общия брой.

Именно поради тези причини родителите са принудени да настанят децата си по реда на „Закона за закрила на детето“ в Домовете за медико-социални грижи за деца, където цялото лечение и оперативни интервенции са безплатни и се поема от държавата. От друга страна те не са напълно информирани как биха могли да полагат грижи за такива деца в семейна среда и колкото повече тези деца престояват в институцията толкова по-малка е вероятността те да бъдат реинтегрирани в биологичните им семейства, защото остават изолирани и в страни в процеса на обгрижване на техните деца.

- При децата от мъжки пол 45- здравите са / 26бр./ - 57,77 %, а с увреждане са /19бр./ - 42,22%

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСТАЖВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051P0001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- При момичетата /33/ броя на здравите е /23/ 69,69%, което е повече от два пъти броя на тези с увреждане /10/ - 30,30%

2. Етническа структура на настанените деца в ДМСГД

От всички преминали през ДМСГД **78 деца** за календарната 2012г. принадлежността към етнически групи на база информацията от досиетата и таблица База данни е следната:

Съотношение на децата от различните етноси спрямо общия брой от децата в дома

- Ромски - 60 деца 76,92%
- Български - 14 деца, 17,94%
- Турски – 2 деца, 2,56%
- Други – смесен произход – 2 деца, 2,5.6%

Като се вземе предвид етническият профил в областта – има диспропорционално представяне на деца от дадена група.

- От общото население в областта българския етнос съставлява 33,9%
- Роми 8,2%
- Турци 5,7%
- Други 2,2%

Ако сравним посочените по-долу данни ще забележим, че в област Пазарджик относителния дял на ромския и друг етнос е **значително по-голям отколкото в другите области**. Това от своя страна по обясними причини, способства за нарастване не само на броя на децата от ромски произход, но и на броя изоставени деца съобразно общия брой на населението.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

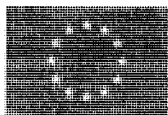
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

	Общо насел. в областта	бълг	турци	роми	други
Габрово	114436	92,0%	5,6%	1,1%	1,3%
Монтана	143010	86,3%	0,1%	12,7%	0,9%
Пазарджик	242510	83,9%	5,7%	8,2%	2,2%
Перник	124535	96,5%	0,2%	2,8%	0,5%
Пловдив	612307	87,0%	6,5%	4,9%	1,6%
Русе	214712	81,4%	13,3%	4,0%	1,3%
София	1166063	96,5%	0,6%	1,5%	1,4%
Търговище	105828	54,6%	36,0%	7,3%	2,1%

- Съобразно с етническия профил в областта ромския етнос е едва 8,2% , разглеждайки ново наставените деца в ДМСГД през 2012г от ромски произход са 81,81,% или 27 от всичките 33 деца. При българите съотношението е 83,9% срещу 12,12% т.е. 4 от децата. Със смесен ромско-български произход са 2 деца - 6,06%.
- Нараснал е броя на настанените деца от ромски произход от 76,92% на **81,81,%**.
- Налице е диспропорционално представяне на деца от етническите групи съобразно броя на населението от дадения етнос. През 2012г. Няма настанени деца от турски произход.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

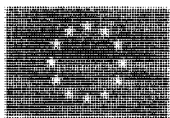
*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

3. Брой деца, нуждаещи се от медицинска грижа (от данни на проф.Христова)

- До 3 г. -1 дете 1,28.%
  - Над 3 г. -1 дете 1,28.%.
- Независимо от посочените факти проследявайки здравния статус на всички преминали деца за 2012г. при 17 от тях тежкото здравословно състояние е причина за постъпване в ДМСГД или около 22 % от случаите. В подкрепа на това Ако разгледаме възрастта на преминалите деца можем да установим, че от общия им брой 78, децата под 3 години са 53 – 67,94%, а децата над 3г са 25 - 32,05%. Тук трябва да се отбележи че броят на децата с увреждане над 3г. е относително висок – около една трета и това се дължи главно на продължителния престой / средно 3г. и 5 месеца/ на децата с увреждане в ДМСГД.
  - В по-голямата част, здравословното им състояние е овладяно и значително подобрено благодарение на специализираните мед.грижи и продължителната работа с тях на различни специалисти. Тя трябва да продължи и след извеждането им от ДМСГД. Именно за това тези деца престояват в институцията много по - дълъг период / по 6 и повече години/ поради липсата на алтернативна форма на семейна грижа.
  - От фактите посочените по-горе е видно, че въпреки всичко в края на годината е нараснал броя на децата с увреждане спрямо общият им брой от 53% на 59 % . За тези деца към момента няма алтернативна форма за грижа както за децата под 3 г. така и за тези над 3г. Въпреки работата в тази насока настаняването им в приемни семейства като вариант за тяхната деинституционализация към настоящия момент не е възможен. От утвърдените приемни семейства в областта свободните са 26, но те не изразяват готовност да приемат такива деца. За децата с увреждане над 3г. целева група по проект „Детство за всички“ се предвижда настаняване в ЦНСТ което се изгражда в момента.
  - От всичко представено до тук се изразява една тенденция за необходимостта от специализирана резидентна услуга в общността за деца от 0-до 7 годишна възраст, която да обслужва децата с най- тежките здравословни проблеми в среда близка до семейната с един капацитет до 10 деца на областно ниво с постоянна медицинска грижа.

Европейски съюз

ПЛАН ЗА ЦЕЛПЛИВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“
 Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
 Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
 съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

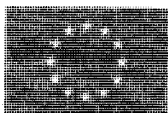

Европейски социален фонд

4. Брой деца, които имат братя или сестри, изведени извън семейството (настанени и осиновени)

	Брой деца	Брой семейства, от които са тези деца	Етнос на сем			
			бълг	ромски	турски	Друг
Общо брой деца	78	23	4	18	0	1
Общ брой с настанени братя и сестри	15	7	1	5	0	1
Деца с братя и сестри в друга специализирана институция или резидентна грижа	24	19	1	18	0	0
Деца с братя и сестри в <u>същото</u> ДМСГД	11	6	1	4	0	1
Настанени в семейство на близки и роднини	4	2	1			1
Настанени в приемна грижа	8	8	2	6	0	0
Осиновени	23	23	3	18	2	0

- Семействата, които имат и други изведени деца са 29,5% , като отново преобладава броя на децата от ромски произход и тези които са осиновени и настанени в друга специализирана институция.
- Тези данни говорят отново за начин на живот и обичайност в практиката при тези семейства да отглеждат децата си в специализирана институция. от тях:

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПЛЪЖВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

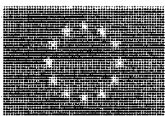
5. Брой деца, които имат братя или сестри, настанени в същата или друга институция

- На 30 от децата, което е 38 % от преминалите през 2012г. в ДМСГД- Пазарджик деца, братята/ сестрите са настанени в същата или друга специализирана институция или ползват социални услуги от резидентен тип.
- **Изводи:** Повече от 1/3 от пребиваващите деца имат братя и сестри в др. институции. От тях проследено в детайли:
- 13 % имат братя/сестри в други СИ /ДМСГД, ДДЛРГ/;
- 15 % имат братя/ сестри, настанени в същата институция;
- 10 % са настанени в ЦНСТ

4.1 Брой деца в семейството на настаненото дете (включително настанените извън семейството, осиновени):

Брой деца в семейството	При колко от децата в ДМСГД (брой)	При колко от децата (%)
Едно дете	15	19,23%
Две деца	12	15,38%
Три деца	12	15,38%
Четири деца	6	7,69%
Пет деца	6	7,69%
Друго- 6 и над 6	7	8,97%

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

5. Поредност на настаненото дете сред децата в семейството:

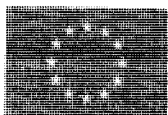
- Първо дете -19 от всички случаи 24,35%
- Второ дете -16 - 20,51%
- Трето дете -12 - 15,38%
- Четвърто дете - 6 - 7,69%
- Пето дете -5 - 6,41%
- Друго – Семейства с 6 и повече от 6 деца – при 13 от децата. – 16,66%

Относно числеността на децата в семейството и поредността на настаненото дете се налагат следните Изводи:

- Най много от настанените 19,23% са деца са от семейство с 1 дете след тях са тези с 2 и 3 деца.
- Най висок е процента на първородните деца 24,35% . Тези данни кореспондират с изведените причини за настаняване на децата. Ако го разгледаме по-обстойно ще забележим:

9 от тези 19 първородни деца - 47,36% са деца с увреждане. Това налага необходимостта от разкриване на такъв тип услуги за тези деца , които да подпомагат родителите в отглеждането им, за да не се стига до тяхната институционализация. Целта е да се подпомогне развитието на детето от най-ранна възраст и да се подкрепи семейството му в грижата за него.

- 5 деца са от непълнолетни майки - 6,4%. 4 от тях са деца са с увреждане. Това убедително ни показва че 80% от случаите на настанените деца от непълнолетни майки са деца с увреждане. Две от постъпилите новородени през годината деца с множество тежки увреждания, / едното от които почина/ също са от непълнолетни майки. Голям е броя на майките, които едва навършили пълнолетие имат вече по няколко деца.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСТЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

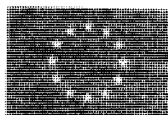
- От събраната информация за родителите на установихме, че на 2 деца с увреждане и 3 здрави деца или 5 от техните майки са с психични заболявания. При тези 6,4% от случаите Здравословното състояние на майките е една от причините да имат и други изоставени деца и не позволява реинтегрирането на тези деца в биологичното семейство.
- Не са малко и многодетните семейства в които има 6 и повече деца 16,66% от случаите. Това налага при реструктурирането на ДМСГД да се развият интегрирани здравно-социални и социални услуги по превенция на изоставането, здравни услуги за гарантиране здравето на децата от рисковите групи.

5.1 Семейен статус на децата и връзки с родителите

Брой деца	С родители (брой деца и %)						Без родители (брой и %)			
	С двама *	Декларация за пълно осиновяване		С един	Декларация за пълно осиновяване		Пълни сираци	Подхвърлени		Друго *
		От тях с увр.	От тях с увр.		Здрав и	С увр.				
78	63	19	8	15	3	1	0	0	0	0

* Детето има двама родители – когато

1. Родителите имат брак;
2. Родителите имат брак, но са разделени;
3. Родителите съжителстват, независимо дали бащата е припознал детето;
4. Бащата е припознал детето, макар че не живее с майката;
5. Майката има брак или съжителства с партньор, макар че той не е баща на детето;

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСЦАЖВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051P0001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

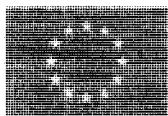
6. Бащата не е припознал детето, не живее с майката, но поддържа връзка с детето

Разглеждайки по този начин семейната ситуация която е динамично променлива откриваме, че:

- 80,76% от децата са с двама родители. В повечето от случаите децата са родени от непланирана /нежелана/ бременност, извънбрачни връзки или след раздялата с биологичния баща. Налице е малък процент / при родителите на 8 от децата / около 10,2 %, които живеят на семейни начала въпреки, че децата не са припознати от биологичният им баща и той е един и същ за всички деца от съжителството.
- Въпреки, представения начин за тълкуване според който 19,23% от децата са с един родител, броя на самотните майки е по –голям, което на практика бе потвърдено от липсата на подкрепяща среда, при работа по превенция на изоставянето на новородени деца на ниво родилен дом или в случаите на реинтеграция.
- Няма подхвърлени и деца и пълни сираци

Връзка на детето с родител или друг близък			
Наличие на връзка (брой деца и %)		Прекъсната връзка (брой и %)	
	От тях с увр.		От тях с увр.
25 – 32,05%	4 – 5,12%	53 – 67,94%	25 – 32,05%

- При 67,94% е тогвално прекъснатата връзката със семейството което е в унисон с високия брой на настанените новородени бебета. В половината от тези случаи децата са с увреждане, което е в повечето случаи е основната причина родителите да не желаят да отглеждат детето си, тъй като не могат да полагат необходимите грижи за дете със специални потребности.
- При 15% от настанените през годината деца са със подписана декларация за осиновяване. При доста от тях се изчаква 6 месечния срок за вписване в регистъра, поради липса на декларация от родителите. Те от своя страна нямат лични документи и въпреки категорично заявеното нежелание да отглеждат децата си, те не могат да бъдат вписани в

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001, ПОСОКА: семейство

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

регистъра за осиновяване. Това е една от причините за удължаване престоя на здравите деца в институцията. Като други срещани причини за забавяне на осиновяването можем да посочим и изискванията на кандидат осиновителите относно етническия произход и някои находки в здравословното състояние на детето, които не се третират като увреждане и не са проблем за нормалното му развитие, но те ги възприемат като риск и това ги разколебава в решението.

- Едва при 32,05% има наличие на емоционална връзка с родителите, но в повечето случаи тя се крепи на редките епизодични посещения на родители и близки. Тези семейства споделят че имат затруднения при отглеждането на децата от социално-икономически характер, но нямат намерения да ги изоставят. Въпреки това само при 2,5% от децата бе възможна да се осъществи реинтеграция в биологичното семейство.

След изготвяне на оценките на 20 от 27 оценени деца от 0-3г. което е 74% от тях, в дългосрочен план, е планирано осиновяване, а в краткосрочен план настаняване в приемно семейство.

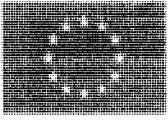
При децата с увреждане над 3 г. възраст за осиновяване са 10 от 11 деца което прави приблизително 91%.

Това е потвърждение на тезата, че за по-голямата част от децата с увреждане настанени в ДМСГД, като алтернативен вариант за деинституционализация в дългосрочен план е именно осиновяването им. Забелязва се, че такива деца се осиновяват само в чужбина което е продължителен процес. Здравословното им състояние макар, че не изисква постоянна специализирана мед.грижа е проблем и за настаняването им в приемни семейства, въпреки че

6. Средносрочна продължителност на престоя в ДМСГД

Въз основа на направеното изследване се установи:

- средната продължителност на престоя на дете в специализираната институция е 2 години и 2 месеца
- При здрави деца – 12 месеца.
- При деца с увреждания - 3г. и 5 м.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЦЯСПЛАЗВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

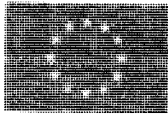
Европейски социален фонд

Изводи:

- Въпреки големия брой настанени деца в ДМСГД Пазарджик здравите деца се извеждат по-бързо, ако майките им са подписали декларация за пълното им осиновяване. В повечето случаи като пречка за това е липсата на лични документи което удължава престоя на децата в институцията, поради изчакване на 6 месечния срок за служебно вписване в регистъра. В други случаи като причина за удължаване на престоя на децата е, че родителите подават молби за реинтеграция, соц. Работници от ОЗД работят в рамките на предвидения от закона срок, водейки кореспонденция със отделите по закрила на детето по местоживееене. През това време някои майки раждат още деца, или не са наясно, с условията които трябва да изпълнят за предотвратяване риска за детето при отглеждането му в биологичното семейство, въпреки насочването им към соц. Услуга водеща до повишаване на родителския капацитет. Дори и след ползването на тази социална услуга, все още не са налице необходимите предпоставки и не е премахнат риска за връщане на детето в семейната му среда.
- При децата с увреждания над 3 г. престоят им в институцията е доста по-продължителен / 5 и дори повече години/ поради липса на алтернативна форма за семейна грижа. На територията на областта няма приемни семейства готови да отглеждат деца с увреждане и за това перспективата за тези деца е настаняване в ЦНСТ за деца с увреждане над 3г. или осиновяване.

7. От къде са преведени всички от децата, пребивавали в ДМСГД- Пазарджик през 2012 г. /общо 78 деца/:

- **От семейна среда**
  - a. За да обобщим От родното семейство 6 деца /7,69 %/ Това са деца на многодетни семейства, в по-голям % от случаите са от ромски произход, живеещи извън общинския център
  - b. От среда на близки и роднини - 4. деца /5,12%/ Това са деца на родители работещи извън страната оставили децата си на грижите на своите близки, които са изчерпали възможностите си да се грижат за тях

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

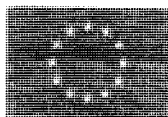
- c. От приемна грижа - 0 деца /.. %/
- d. От осиновители - 0 деца /.. %/
- от Родилно отделение поради заявление на майката за невъзможност или нежелание за отглеждане - 47 деца /60,3%/
- от Детско отделение на болница (поради тежко заболяване, недоносеност или увреждане) - 9 деца 11,53%/ По голямата част от тези деца са приведени в ДМСГД поради неглежиране, неадекватни грижи на родителите, в състояние на риск за живота и здравето им и крайна безпомощност.
- От друга институция за деца - 2 деца /2,56 %/ от ДМСГД с.гр. Ветрен за осигуряване на здравни нужди и поради близостта на ДМСГД Пазарджик до медицинския център..
- С полицейска закрила (откъде идва детето) - 5 деца /6,41%/ от които 3 от семейството и 2 от детско отделение
- Спешен прием (откъде) - 4 деца /5,12%/ от КСУДС след приключване на престоя в Звено „Майка и бебе“

Изводи:

Проучвайки наличната информация за всички 78 пребивавали деца в ДМСГД ще открием следните факти: 60,3 % / 47 деца/ са постъпили от Родилно отделение поради категорично заявеното желание на майката за невъзможност за отглеждане на детето въпреки усилията на ангажираните институции по превенция на изоставяне на деца а ниво родилен дом. Това ни показва, необходимостта от по- навременни и резултатни действия в превантивната работа. 15% / са с подписали декларации за отказ. На второ място са настаняванията от семейна среда и детско отделение.

Приведени деца през 2012г

- От всички постъпили 33 деца, 93,93% /или 31/ са на възраст от 0-3г.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- Най-много са децата до 1г. - 26 което е 78,78% от общия брой ново настанени.
- По отношение на ново настанените деца В ДМСГД Пазарджик категорично може да се направи изводът, че **входът към специализираната институция е родилно и неонатологично отделение. От там идват най-голям % от настанените деца през 2012 година предимно новородени бебета – 21бр.- 63,63% .**

Останалите деца идват от:

- 9,09% от Детско отделение /3 деца/ под 3г.
- 9,09% от КСУДС звено „Майка и бебе“ /3 деца/ под 3г.
- 18,18% от семейството /6 деца/ от които 4 под 3 г. Само 2 са децата над 3г. и те са постъпили съответно: 1 от семейна среда и 1 от детско отделение на МБАЛ Пазарджик.

Съпоставяйки фактите относно от къде са настаняванията на децата в ДМСГД Пазарджик и като отчетем и много добрите резултати през годината от работата по превенция на изоставяне и 2 случая на новородени бебета настанени в приемни семейства, ще забележим проявяващата се тенденция а именно: повече от половината постъпващи деца са новородени бебета и се настаняват от Родилно и Неонатологично отделение. Това потвърждава казаното по-горе, че броя на непланираните, непроследявани и рискови бременности са основният фактор за изоставяне на новородените деца в областта.

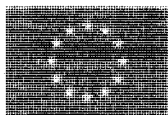
От настанените за календарната 2012г. 25 от децата са относително здрави, 5 с увреждане и 3 с хронични заболявания.

За разглеждания период 2012 година 2 новородени бебета са постъпили от Неонатологично отделение , за които е съобщено на майките още при раждането или в последствие, нуждата от специализирани медицински грижи оперативни интервенции, свързани с живота на децата.

8. Причини за настаняването на децата

(В повечето от случаите причините за настаняване в ДМСГД са няколко, затова процентното съотношение надхвърля 100 %.)

	Отнася се	% от	Това е водеща причина

Европейски съюз

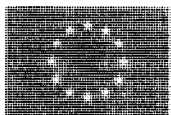
ПЛАН ЗА ЦЯСПЛЪВНО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“
 Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
 Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
 съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Причина	за (брой деца)	децата в дома	за изоставянето при:	
			Брой деца	% от децата
Невъзможност за осигуряване на подходяща здравна грижа в семейството за дете с увреждане или заболяване	5	6,41%	3	3,84
Нежелание да приемат в семейството дете с увреждане или заболяване	10	12,82	10	12,82
Нежелание да приемат в семейството детето (например детето е от друг партньор, грижа за много деца в семейството (над три деца) и пр. – тук се включват подхвърлените деца)	18	23,07	6	7,69
Лоши хигиенно-битови условия в семейната среда	67	85,89	54	69,23
Липса на жилище	26	33,33	21	26,92
Липса на трудова заетост на родителя	48	61,53	39	50
Неглижиране или друга форма на насилие в семейната среда	22	28,20	11	14,10
Липса на подкрепа от партньор, близки и общността	43	55,12	31	39,74
Здравословен проблем на майката (психично или друго заболяване)	6	7,69	3	3,84
Злоупотреба с алкохол или други зависимости	8	10,25	2	2,56
Родител в място за лишаване от свобода	2	2,56	0	0
Липса на умения за адекватно родителстване	56	71,79	53	67,94

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСТЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!

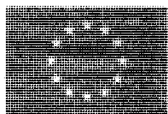
Европейски социален фонд

Друго: Временно: докато детето поотрасне или се подобри здр. Му състояние /излекува/	9	11,53	5	6,41
---	---	-------	---	------

От тези цифри категорично могат да се направят следните изводи: Най-многобройната част, повече от три четвърти от децата са от ромската общност което може да бъде обяснено със следните причини изведени от готовите оценки на семействата на децата и родителския капацитет на родителите:

- липса на жилище, лоши хигиенно- битови условия и възможност за осигуряване базовите потребности на децата
- Нежелана- непланирана бременност която не е проследявана, нисък родителски капацитет;
- липса на възможност за трудова заетост, поради неграмотност и липса на квалификация;
- невъзможност да се осигури здравна грижа за новороденото дете и специализирана медицинска грижа за деца с увреждания;
- злоупотреба с алкохол, насилие;
- многодетност - грижа към други деца, при което поредното родено дете се настанява за отглеждане в ДМСГД

Наблюдават се и случаи при които, след настаняване на последно дете в институцията от дадено семейство, са се родили поредните едно или повече деца. От една страна, настаненото дете в институцията се посещава макар и рядко от родителите си, а от друга страна намалява шанса на детето да бъде реинтегрирано или осиновено. В доста от тези случаи родителите подават молби за реинтеграция на детето, за да запазят родителските си права, докато детето поотрасне, без да са категорични в решението си дали желаят наистина да се грижат за детето, или то да продължи да живее в институцията защото това ги улеснява. Това е една от причините да се увеличава и престоя на децата в институцията, докато се намерят подходящи варианти за отглеждане на конкретното дете в семейна среда.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЦЯСТЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

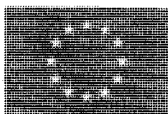
Европейски социален фонд

На територията на област Пазарджик има 11 общини в 3 три от които има родилни отделения - гр. Пазарджик, Велинград и Панагюрище. Родените за годината деца в областта са общо 2111. Нека погледнем статистическата информация за родените в областта деца за да изведем връзката между броя на родените деца в областта и настанените в ДМСГД.

Подреждане на общините в област Пазарджик по брой родени деца

1. Пазарджик- 873 новородени
2. Велинград - 379 новородени
3. Септември -228 новородени
4. Ракитово - 159 новородени
5. Панагюрище -137 новородени
6. Пещера – 135 новородени
7. Брацигово - 67 новородени
8. Лесичово - 41 новородени
9. Белово- 39 новородени
10. Стрелча – 28 новородени
11. Батак- 25 новородени

Обобщение: Естествено най - много са родените деца в областния град. Родилното отделение в гр. Пазарджик обхваща родилки не само от съседните но и от всички общини в областта. Това логично обяснява факта, че преобладаващата част от настанените деца са от Родилно отделение гр. Пазарджик.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСТЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- По данни на община Пазарджик от родените деца в общината За 2012г. 807 са момчета и 792 са момичета.
- От родените в областта деца 2111 при тези с увреждания отново преобладава броя на момчетата.
- От настанените през 2012г. /33/ деца – 19 са момчета- 57,58%, а момичетата са съответно 14 - 42,43% което е в пряка пропорционална връзка с пола на родените деца през годината.
- Здравите са /28/ - 84,84%, с увреждане са 5 което е 15,15%. Това не потвърждава тезата, че се изоставят предимно деца с увреждане и съответства на изведените първостепенни причини за изоставяне на деца в специализирани институции.
- Логично е отново броя на момчетата - здрави /16/ и с увреждане /3/ общо 19, да е по-висок от този на момичетата-14 от които 12 здрави и 2 с увреждане.

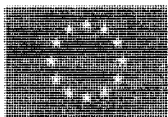
През анализирания период, в ДМСГД- Пазарджик са настанени 33 деца, от които на възраст от 0- 3 години – 31 деца, над 3 г. 2 деца. Осезаемо висок е броя на децата под 3 г - 94%. Настанените над 3 години деца – 6% са съответно: 1 дете с увреждане и 1 здраво дете с по-малка сестра.

9. Населени места от които са изоставени децата

Изследвайки броя на преминалите 78 деца в ДМСГД относно населените места по адрес на родителите можем да открием следното разпределение:

Данни за населените места и общините, от които са изоставените деца в ДМСГД Пазарджик.

ОБЩИНА	Брой изоставени деца от общинския център Не само новородени	Брой изоставени деца от друго населено място в общината	Общ брой изоставени деца от общината
От областта			

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПАЗИВО БЪДЕЩЕ

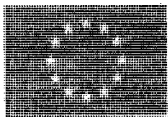
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Община –Пазарджик.	14	20	34 - 43,5 %
Септември	2	0	2 - 2,6 %
Лесичово	7	0	7 - 9 %
Брацигово	3	1	4 - 5 %
Велинград	3	2	5 - 6 %
Панагюрище	0	2	2 - 2,6 %
Стрелча	1	1	2 - 2,6 %
Батак	0	1	1
Пещера	11	0	11 -14 %
ОБЩО	41	27	68 - 87%
От друга области -10			10 -13%
Област София-5	3	2	5
Област Стара Загора-2	0	2	2
Област Пловдив-2	0	2	2
Област Монтана-1	0	1	1
ОБЩО	44	34	78

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

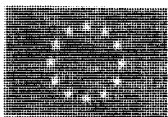
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Изводи:

- Децата от областта са 87% спрямо тези от др. области 13%.
- Преобладаващият брой деца в ДМСГД Пазарджик са от общините Пазарджик, Пещера и Лесичово
- Ако съпоставим получените данни ще разберем, че зависимостта между брой родените по общини деца и брой настанени в ДМСГД деца е пропорционална.
- в общините Пещера, Брацигово и Лесичово общия брой родени деца, не е толкова висок в сравнение с броя на децата отглеждани в ДМСГД от тези общини. Ако се фокусираме и върху причините за настаняване на деца ще установим, че от тези три общини е най- висок броя на децата изведени от биологичните им семейства поради риск за живота и здравето им и настанени в институцията .
- Община Лесичово е втората по малобройност на населението и брой родени деца а е в челните места по брой приведени в ДМСГД деца. Там има само 5 индивидуални лекарски практики за първична медицинска помощ 2 от които са дентални. Няма други здравни услуги както за населението така и за децата в общината.
- Най висок е процента на настанените деца от община Пазарджик - 43,5%. Факт е, че тя е най-голямата по население - 130 732 жители в областта.
- Установихме че от общинския център са 14 или 41,18% от децата в общината, за сравнение жителите на града са 86 164
- 20 от децата идват извън общинския център. Ако съотнесем тези факти към населението от 44 568 жители извън града , настанените деца са 58,82%, следователно по-голям е броя на децата, които се настаняват не от общинския център а от периферията на общината.
- От общински центрове са 56,42% от всички деца и 43,58% са от другите населени места в общините.

Европейски съюз

ШАНС ЗА УСПЕШНО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

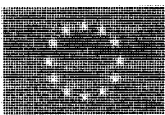
- Изчислявайки съотношението от къде се настаняват повече деца - град или село зависимостта е следната 51% са от градове и 49% от селата.
- Относно децата от другите области -10 на брой Като причини за тяхното настаняване в ДМСГД Пазарджик установихме, че почти всички са настанени преди години, когато за настаняване на такива деца се намира институция в която има свободни места или пък е в общински център, други са приведени от Детско отделение на територията на общинския център.

10. Изход от институцията

За да проследим по-общо движението на децата през 2012г в ДМСГД гр. Пазарджик нека погледнем и данните в таблицата.

Деца в ДМСГД към 01.01.2012 г.	Настанени	Изведени	Деца в ДМСГД към 31.12.2012 г.
45	33	44	31

Веднага прави впечатление, че в началото и края на годината деца в ДМСГД, като цяло е намалял с 11 деца. Ако разгледаме самото движение на децата -- настанени и напуснали забелязваме същата зависимост. Разликата отново е 11 в полза на напусналите деца. Тези цифри красноречиво показват резултатите от усилията на всички заинтересовани страни по деинституционализация на децата и отношението им към реструктурирането на ДМСГД Пазарджик. Работата по извеждане на децата продължава като се очаква техния брой да бъде сведен до минимум. При всички деца за които в дългосрочен план е заложено осиновяване и не се нуждаят от ежедневни специализирани медицински грижи, вече са оценени за приемна грижа и за тях се търсят приемни семейства. Рязко нарасна броя на приемните семейства не само като цяло, но и тези които са готови

Европейски съюз

ПЛАН ЗА ЦЕЛНАТО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
 Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
 съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще!

да приемат деца под 3 години. Все още на територията на областта няма приемни семейства заявили готовност да отглеждат деца с увреждания.

Разпределение при напусналите деца

Брой преминали	Реинтеграция	Приемна грижа	Осиновяване	Семейство на близки и роднини	Друга СИ	Починали	ДДЛРГ	Останали деца в ДМСГД
1 полугодие	1	3	5	0	2	2	0	55
2 полугодие	2	5	18	4	0	1	1	34
Общо 78	3	8	23	4	2	3	1	34

Изводи: В подкрепа на изнесените факти по-горе можем да обобщим, че значително е активизирана работа по извеждане на децата в резултат на което се наблюдава тенденция към значителното им намаляване в ДМСГД сравнявайки техния брой през първото и второто полугодие.

В подкрепа на тезата за постигнатите резултати от успешната работа по превенция на изоставяне на деца- на ниво родилен дом и рискови групи и ако паралелно с това съпоставим с броя на настанените деца в ДМСГД ще видим, че през първата половина от годината са настанени общо 23 деца, а през втората броят им е сведен до 10, което е по-малко от половината от предходния период.

По отношение на напусналите институцията резултатите са следните: през второто полугодие е с 3 пъти повече нараснал броят на осиновените деца. Благодарение на работата с близките и роднините 4 деца са настанени в разширеното семейство

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСТЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

като 2 от тях бяха припознати от своя баща, над два пъти повече са настанените в приемни семейства, 2 пъти е нараснал броя на реинтегрираните в биологичните семейства и продължава работата в тази насока. Намалява броя на децата, които се настаняват в други социални услуги от резидентен тип като алтернативна форма за грижа.

ПОДРОБЕН АНАЛИЗ НА ИЗВЕДЕНИ ДЕЦА 2012г.

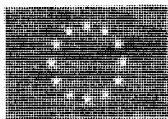
Възраст	Общ брой	Пол		Здрави		С увреждане		Етнос			
		М	Ж	М	Ж	М	Ж	бълг	ромски	турски	друг
<u>Изведени през 2012 г.</u>											
0 – 1 г.	14	6	8	5	8	1	0	1	13	0	0
1 – 2 г.	10	5	5	2	5	3	0	3	6	1	0
2 – 3 г.	6	5	1	3	0	2	1	0	5	1	0
над 3 г.	14	9	5	6	4	3	1	3	9	0	2
Общо	44	25	19	16	17	9	2	7	33	2	2
<u>Към 31.12.2012 г.</u>											
0 – 1 г.	15	9	6	7	5	2	1	0	15	0	0
1 – 2 г.	3	2	1	0	0	2	1	1	2	0	0
2 – 3 г.	5	4	1	1	1	3	0	0	5	0	0
над 3 г.	11	5	6	0	0	5	6	2	9	0	0
Общо	34	20	14	8	6	12	8	3	31	0	0

По отношение възрастта и здравословното състояние на изведените деца - общо 44

- 30 са децата под 3 г. което е 68,18% от общия им брой. От тях:

0-1г 14 деца – 46,66%

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

1-2г. 10 деца -33,34%

2-3г. 6 деца – 205.%

Най -голям е броя на изведените деца до 1г., което ако съотнесем към общия брой осиновени деца ще открием, че това се дължи на тяхното осиновяване.

От всички изведени деца под 3г. здравите са 23 – 76,67% а децата с увреждане 7бр. което е 23,33%

• 14 са децата над 3г. – 31,82% от тях здрави са 10 деца 71,43%, и увредени 4 деца – 28,57%

По отношение на пола на изведените деца

От изведените деца под 3г. 16 са момчетата и 14 момичетата. При децата над 3г. съотношението е следното 9 момчета и 5 момичета.

По отношение на етнически произход

При децата под 3г

ромски произход 24 деца – 80%

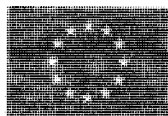
български произход 4 деца – 13,33%

турски произход 2 деца – 6,67%

При децата над 3г. /14/

Ромски произход 9 деца – 64,28%

български произход 3 деца - 21,44%

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051P0001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

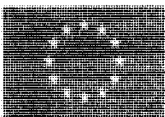

Европейски социален фонд

смесен /ромски и български произход 2 деца - 14,28%

От изнесените факти се вижда отново, че от всички изведени деца /44/ най – много 23 са от ромски произход -75%, от български- 7 деца – 15,90%, турски -2деца- 4,55% и смесен 2 деца- 4,55%

ИЗХОД	Общо всички деца	Възраст				Пол		Деца с увреждане общо	Братя и сестри,		етнос			
		До1г	1-2 г	2-3 г.	Над 3 г	М	Ж		изведени заедно	изведени поотделно	бълг.	турски	ромски	друг
Реинтегрирани	3	1	1	1		1	2						3	
Семейство на близки и роднини	4			1	3	2	2		4		2			2
Приемно семейство	8		3	3	2	3	5		-	-	3	1	4	
Осиновени в България	15	13	2			7	8				2		13	
Осиновени в чужбина	8	0	2	2	4	8	0	7			1	1	6	
ЦНСТ	2				2	1	1						2	
ДМСГД														
ДДЛРГ	1				1	1	0						1	

Европейски съюз

ПЛАН ЗА ЦЕЛТАМОВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще!

ДДМУИ														
починали	3	1	1		1	2	1	3					3	
Общо	44	15	9	7	13	25	19	10			8	2	32	2

Проследявайки изхода на децата от данните в тази таблица можем да обобщим, че: Най много от изведените деца са осиновени общо 23 - 52,27%

Осиновени в България 15 деца -34,09%

Осиновени в чужбина 8 деца – 18,18%

На второ място са настанените в приемни семейства 8 деца– 18,18%

реинтегрираните деца са на трето място 7 деца -15,90%

В семейства на близки и роднини 4 деца – 9,09%

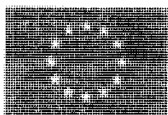
Реинтегрирани в биологични семейства 3 деца – 6,81%

Починали 3 -- 6,81%

ЦНСТ – 2 – 4,54%

ДДЛРГ – 1 – 2,27% с цел да бъде с биологичните си братя и сестри по-близо до родителите в др. област.

- Няма изпратени местни деца до 3 г. или 7 г. с увреждане в ДМСГД в други области.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- След престой в това ДМСГД – 1 дете над 3 г. от София е настанено в Дом с. Драгалевци при своите братя и сестри и в близост до родителите.

11. Утвърдени приемни семейства на територията на област Пазарджик по данни на РДСП гр.Пазарджик

Общия брой утвърдени приемни семейства за областта е 89 разпределени в 7 от общо 11 общини.

Утвърдени приемни семейства от ДСП в областта 46

Утвърдени приемни семейства по проект „И аз имам семейство“ 45

Общ брой свободни приемни семейства в които могат да бъдат настанени деца към 14.03.2013г. е 26.

В общините с най много приемни семейства са Ракитово 33; Велинград – 25; Пазарджик -21.

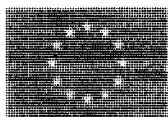
Най-малко по 1 утвърдено приемно семейство има в общините Брацигово и Белово.

Прави впечатление община Лесичово която е в челните места по брой изоставени деца няма нито едно приемно семейство

Общия брой настанени деца в приемни семейства за периода 1.01.2012г до 14.03.2013г. е 69 от които децата от ДМСГД са 23. Настанените деца директно от родилно отделение са общо 8, от които 3 от община Пазарджик и 5 от община Панагюрище.

До настоящия момент няма нито едно дете с увреждане настанено в приемно семейство в областта. Работата на всички заинтересовани институции към деинституционализация на децата от ДМСГД продължава включително и по извеждане на деца с увреждане в приемни семейства.

През м. януари и февруари 2013г. в ДМСГД Пазарджик няма ново настанени деца. През януари броя на изведените деца е 7, 5 в приемни семейства и 2 осиновени. За м. февруари 1 осиновено дете. Броят на децата в края на месеца е 25.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Нужди и потребности на децата и семействата от услуги, определени на базата на направените оценки на потребностите на децата и капацитета на родителите

На базата на направените оценки на потребностите на децата /27 броя/ и капацитета на родителите /27/ броя/ мултидисциплинарният екип по проекта „Посока: Семейство“ планира конкретни варианти за деинституционализация на всяко конкретно дете.

След като отчете причините за настаняване на деца в ДМСГД Пазарджик, анализира фактите от които направи изводи и установени зависимости относно настаняванията в ДМСГД на преминалите и настанени през 2012 г. деца в институцията, мултидисциплинарният екип за област Пазарджик идентифицира следните нужди на семействата в областта от услуги:

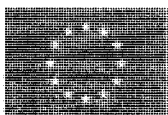
След като се установи, че приблизително 64% от ново настанените деца постъпват от Родилно и Неонатологично отделение и изяснихме причините за нежелание отглеждането на тези деца, това ни насочва към потребността от социални Интегрирани здравно-социални услуги; Заместваща семейна грижа; Услуги за подкрепа и превенция;

1. Заместваща семейна грижа:

Приемна грижа – планирана за 81,48 % от децата/22бр./ от направените оценки на 27/деца.

/Подбор, обучение, оценка и подкрепа на приемни родители от специализирани екипи, предоставящи услугата приемна грижа. Те ще бъдат обособени в център по приемна грижа. /

За 81,81% от тези деца, е предвидено осиновяване като дългосрочна перспектива. Видно от анализа на причините за настаняване от изключителна важност е наличието на приемни семейства за да се затвори входа на институцията. Необходимо е настаняване на деца в приемни семейства още от самото им раждане или при възникнал риск с цел намаляване на негативното институционално влияние върху тях, докато бъде намерено трайно решение за осигуряване на семейство за всяко дете . Към момента все още не са настанени в приемни семейства за Здрави деца от 0-3г., 3 деца с увреждане до 3г. и семейства за 6 деца с увреждане над 3г.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз:
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Услуги за подкрепа и превенция:

2. **Семейно-консултативен център** – капацитет 1089 потребители - необходимост за 37,03 % от семействата и децата, видно от оценките на МДЕ. Семейно консултиране и подкрепа, ранно идентифициране на риск от изоставяне, формиране и развитие на родителски умения и др.

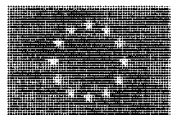
(капацитетът е изчислен на база 15% от детското население в областта/ 7261/ на възраст от 0 до 3г.)

/Предоставя широк кръг услуги по превенция на изоставянето на бебета и малки деца и подкрепа към семействата им за подобряване на грижите, които полагат за тях/.

3. **Център за ранна здравна интервенция** за деца с увреждане - подкрепа при идентифицирано увреждане на детето; услугата ще се предоставя и от мобилен екип, като центърът ще разполага с 4 легла за престой на майки с деца - необходимост за 37,03 % от семействата и децата. Медицинска рехабилитация, информиране и консултиране на родителите, комплекс за ранна диагностика и подкрепа на деца с увреждания и техните семейства. В помощ на родителите с деца с увреждане, които да се чувстват подкрепени и обучени да се справят със специфичните нужди на детето. Ако тези родители се подкрепят и обучават в Център за Ранна Здравна Интервенция ще приемат по-лесно заболяването на детето и няма да се налага изоставяне на тези деца в резидентна грижа. Интензивна краткосрочна терапевтична работа с детето при което е констатирано изоставяне в развитието и специализирани консултации със семейството му.

/Услуга, насочена към деца със специални потребности, вкл. веднага след раждането им, за диагностициране и подкрепа на тях и семействата им/.

4. **Дневен център за деца с увреждания** капацитет 12 _грижа за деца (почасова или целодневна)– необходимост за 25,92 % от семействата и децата – 7 на брой. Всички деца с увреждане пребиваващи в ДМСГД, чийто брой в края на 2012г. е нараснал от 53% на 59 %, ползват услугите на дневния център. С тях ежедневно се провеждат занимания със специалисти - логопед, психолог, рехабилитатор и ресурсен учител.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСТЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051P0001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Интегрирани здравно-социални услуги:

5. Център за майчино и детско здраве капацитет 397 потребители– необходимост за 37,03 % от семействата и децата – 10 на брой. Капацитът е изчислен на база 15 % от родените деца в областта през 2012г- 2650 броя.

/Услуга, насочена към бременните, родилките и децата до 3 г. от уязвими групи, с цел да се гарантира техния достъп до здравни услуги. Центърът осигурява активно издирване за обхващане на целевите групи от здравната система и предоставя мобилни здравно-социални услуги в дома на потребителите/.

6. Резидентна услуга от семеен тип за деца с увреждания със заместваща грижа - Център за настаняване от семеен тип - капацитет 8 места

-22,22% за децата 6 на брой. Малък групов дом за малки деца с тежки увреждания от 0-3г.- комплексни увреждания и/или хронични заболявания, които затрудняват намирането на подходящи приемни семейства. За тези деца се изисква специализирана резидентна грижа, която може да бъде с временен характер /ако здравословното състояние на детето позволява това /до намиране на трайна семейна форма на грижа. Не всички деца с увреждане, се нуждаят от непрекъснати специализирани медицински грижи и биха могли да бъдат отглеждани в семейна среда, ако бъдат намерени такива приемни семейства.

В планираната резидентна услуга от семеен тип за деца с увреждания в 2 от местата да се предлага услугата заместваща грижа, където могат да се настаняват за кратък престой деца с увреждания, които имат семейства. Тази услуга да се предлага в подкрепа на семействата, които отглеждат деца с увреждания, но поради някакви причини за определен период от време не могат да се грижат за тях в семейството.

КАПАЦИТЕТ НА УСЛУГИТЕ В МОМЕНТА

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Социалните услуги за деца и семейства в област Пазарджик /за деца до 18- години/ са добре развити и както здравните са концентрирани в общинските центрове на територията на областта.

За целевата група от 0-3 те са недостатъчни не само поради броя на настанени деца в двете специализираните институции – гр. Пазарджик и гр. Ветрен, както от родилно отделение така и деца в риск.

НЕДОСТАТЪЧНО СЕ ПОКРИВАТ: услугите по **превенция** на изоставянето на бебета и малки деца и **подкрепа** към семействата им за подобряване на грижите, които полагат за тях, Услуги за ранна интервенция и семейно планиране

В областта се предлагат услуги за **ранна интервенция**, включително емоционална и психологическа подкрепа към дейностите само на ЦОП към КСУДС Пазарджик и ЦСРИ "Егида".

Услугата „Семейно планиране“ е застъпена в дейностите на ЦОП към КСУДС Пазарджик и Брацигово.

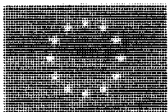
Услугата „Работа на терен със семейства в риск“ се предлага като дейност от ЦОП – Пазарджик, Панагюрище, Велинград, Брацигово.

Услугата „Пренатални и постнатални грижи“ /грижи за бременната и родилката в общността/ – социално консултиране по време на бременност и в след родовия период на майки, при които съществува риск от изоставяне на детето се предлага от ЦОП - Пазарджик.

През 2012г. ЦОП – Пазарджик, ЦОП – Панагюрище, ЦОП – Велинград и ЦОП Брацигово работят с потребители много над капацитета, а именно: ЦОП – Пазарджик – капацитет 84 и 108 потребители, ЦОП – Панагюрище – капацитет 50 и 127 потребители, ЦОП Велинград – капацитет 30 и 82 потребители и ЦОП – Брацигово е с капацитет 30 и 69 потребители. Тази статистика е актуална за голяма част от ЦОП в област Пазарджик, поради което услугите са недостатъчни.

Голям дял от успеха при извеждане на децата от специализираната институция заема развитието на социалната услуга „Приемна грижа“. За децата с увреждане няма такава готовност у приемните семейства в областта.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

ДЕЙНОСТИ КОИТО НЕ СЕ ПОКРИВАТ ОТ СЪЩЕСТВУВАЩИ УСЛУГИ -- здравна подкрепа на бременни и майки с деца до 3г. в риск, за системно проследяване на здравословното състояние, физическото и психо-моторното развитие на кърмачето и малкото дете, дейности по лечение и предотвратяване на детската заболеваемост, смъртност, неглежиране в семейството. Акушеро-гинекологичен кабинет за здравна подкрепа на бременни и майки в риск. Мобилни здравно-социални услуги за осигуряване на медицински манипулации при необходимост, рехабилитация в дома на пациента.

За деца с увреждане - Медицинска рехабилитация, информиране и консултиране на родителите, ранна диагностика и подкрепа на деца с увреждания и техните семейства. Подкрепа на семейството за ранна диагностика и своевременно лечение на увреждането или съмнение за увреждане, обучение на семейството за обгрижване на болното дете

Дневни групови занимания за деца с увреждания до 3г., почасови индивидуални консултации със специалисти както и в помощ на родителите

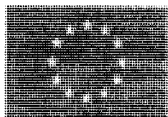
Звено „Майка и бебе“- в помощ на родителите за деца с увреждания, които да се чувстват подкрепени и обучени да се справят със специфичните нужди на детето

Център за настаняване от семеен тип/ Малък групов дом/ - за деца с комплексни увреждания и / или хронични заболявания, които затрудняват намирането на подходящо приемно семейство

АРГУМЕНТАЦИЯ ЗА ИЗБОРА И ОБХВАТА НА ПРЕДЛАГАНИТЕ НОВИ УСЛУГИ

Заместваща семейна грижа:

- **Приемна грижа** е необходима е за 81,48% от децата. За всички тях е предвидено осиновяване като устойчиво решение за деинституционализация за 18 в по-дълго сročна перспектива. За 5 деца реинтеграцията в биологичното семейство е последваща стъпка след настаняването им приемно семейство.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСЛИВНО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

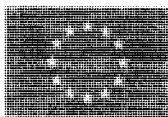
Най-голяма е необходимостта от професионални приемни семейства, за бебета и новородени. Приемната грижа като средство за осигуряване на семейна среда за отглеждане на децата, както и за преход между институцията и последваща реинтеграция се оказва най-необходима в процеса на деинституционализация и противодействие на негативното въздействие на институцията върху децата.

Към момента в област Пазарджик са утвърдени 89 професионални приемни семейства, в които са настанени 69 деца. 26 са свободните приемни семейства. В последно време се увеличава готовността у приемните семейства, да отглеждат деца от 0 до 3 годишна възраст. Все още на територията на областта няма приемни семейства заявили готовност да отглеждат деца с увреждане.

Услуги за подкрепа и превенция:

- **Семейно-консултативен център** -- необходимост за 37,03% от семействата и 37,03% от децата. Услугата предоставя широк кръг услуги по **превенция** на изоставянето на бебета и малки деца и **подкрепа** към семействата им за подобряване на грижите, които полагат за тях. Предвид големият брой около 64% от настанените деца, които постъпват от Родилно и Неонатологично отделение, разкриването на семейно-консултативен център е крайно наложително. Във връзка с направения извод, че 39,5% от настанените деца в ДМСГД Пазарджик са от общини в областта, извън община Пазарджик и предвид отдалечеността на населените места в тях, е необходима е мобилна работа от специалисти, които да работят изключително на терен в насока обучение на майки от рисковите групи по отношение на обгрижване, отглеждане, възпитание на децата. Услугата ще спомогне за затваряне на входа към специализираната институция и ще осигури подкрепа на семействата за подобряване на уменията им да задоволяват адекватно потребностите на своите деца. Тук трябва да се има в предвид нагласите и желанията на високо квалифицирания медицински и специализиран персонал от ДМСГД да работи в новите услуги

- **Център за ранна интервенция** – необходимост за 37,03% от семействата и децата. Услугата е насочена към деца със специални потребности, включително веднага след раждането им, за **диагностициране** и **подкрепа** на тях и семействата им, които да се чувстват подкрепени и обучени да се справят със специфичните нужди на детето. Децата с увреждане в ДМСГД – Пазарджик в началото на 2012 г. са 53% от всички деца, като в края на календарната година те са 59% /преминали през годината са 29 деца/. За 22,22% за 6 от децата настанени в ДМСГД е затруднено отглеждане в семейна среда след

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПЯВНО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051P0001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

тяхното раждане. Видно от анализа на причините за настаняване на деца в ДМСГД, невъзможността за осигуряване на подходяща здравна грижа в семейството за дете с увреждане или заболяване, е основна причина за настаняване на 3,84% от деца в СИ, а за 12,82% от децата са настанени, поради нежелание на родителите, да бъде прието в семейството им дете с увреждане или заболяване. Услугите са насочени в подкрепа на семействата и техните деца със затруднения и увреждания или в риск от увреждане от самото раждане до ранна детска възраст. Фокусирани са в различни области на детското развитие: езиково и говорно; социално; емоционално; интелектуално и общо двигателно развитие и фина моторика. Услугата ще предлага интензивна краткосрочна терапевтична работа с детето и специализирани консултации със семейството му. Екип от педиатър, детска сестра, психолог, логопед, рехабилитатор, социален работник. Екипът работи с всички деца до 3 г. с увреждания, както и с децата от ЦНСТ. Към момента ДМСГД разполага с необходимите специалисти, за да функционира услугата Център за майчино и детско здраве.

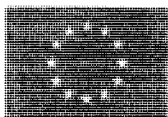
Удачно е програмите за ранна интервенция да се прилагат в родилните отделения, в дома на потребителите, в центъра или в комбинация от трите.

Децата с увреждане в ДМСГД – Пазарджик в началото на 2012 г. са 53% от всички деца, като в края на календарната година те са 59%. Преминалите през годината са деца с увреждане са /29/ или 37,18 % от всички деца/. Ако тези родители са подкрепят и обучават ще приемат по лесно заболяването на детето и няма да с налага изоставяне на тези деца в резидентна грижа.

Екипа на ДМСГД има опит в грижата за деца с увреждане, както и няколко успешни реинтеграции на деца с физически увреждания и хронични заболявания в биологичното им семейство.

- Дневен Център за деца с увреждания (почасова или целодневна грижа) – необходимост за 25,92% от семействата и 25,92% от децата. Преминалите през годината са деца с увреждане са /29/ или 37,18 % от всички деца/. Дневната грижа ще покрие нуждите на децата с увреждания от 0 до 3 години, която до настоящия момент получават от услугата „Дневна грижа“ в Дневния център в ДМСГД Пазарджик.

През 2010г. деца с увреждане са 26 като от 0- 3г са били 18, над 3г.- 8. За календарната 2010г. 10 деца с направление от ОЗД са ползвали дневна грижа и 5 почасова. През 2011г. децата с увреждания от 0- 3г са 18, над 3г- 8, а ползвателите с направление от ОЗД са 7 деца /почасово/. През 2012г. децата с увреждания в ДМСГД са 17 от 0 до 3г, над 3г. са 11. Родените

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

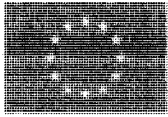
Европейски социален фонд

Деца с увреждания в общата за същия период са 16, които също са потенциални потребители на услугата. Към момента, като част от ДМСГД функционира Дневен център за деца с неврологични, психически и физически проблеми за деца от 0-7 годишна възраст, с капацитет 10 деца. Две деца са насочени с направление от ОЗД. Основно ползватели на услугите в центъра са децата от ДМСГД.

Имайки в предвид данните на РЗИ за броя на децата до 3г. в областта които са първично инвалидизирани /общо 189/, и по конкретно високия брой на децата с психични и поведенчески разстройства / 43/ , децата с вродени аномалии деформации хромозомни аберации /27/, болести на окото и придатъците му /25/, болести на нервната система /24/ и други, необходимостта от такъв дневен център е повече от наложителна. За комплексната работа с децата с увреждания до 3 г възраст е от изключителна важност наличието на този център. Насочването на тези деца, като ползватели на предлаганите услуги в дневния център със сигурност ще доведе и до необходимостта от повишаване на капацитета на услугата.

Дневният център за деца с увреждания предлага групови дневни дейности и индивидуални консултации със специалисти за детето и за неговото семейство, съобразено с индивидуалния план на всяко дете. В зависимост от потребностите на децата ползват услугата полудневно всеки ден или няколко пъти в седмицата като посещават ясла или ползват услугата целодневно. Децата участват в структурирани групови занимания ориентирани към развитие и ползват консултации от специалисти. Сформирането на група за дневна грижа за деца от 0 до 3 г. става съобразно с възрастта на децата, степента на увреждане и други техни особености. Дневният център предлага диагностика на соматично, психично, неврологично, интелектуално и речево развитие на децата; изготвяне на индивидуални програми за комплексна медицинска и психопедагогическа рехабилитация; рехабилитационни процедури; обучение на родители за провеждане на рехабилитация в домашни условия за подпомагане на терапията; консултиране на родители на деца със специални нужди. Осъществяваната медицинска рехабилитация включва: физикална терапия; плуване; медикаментозно лечение; сесии по релационна психомоторика. С преустановяването на дейността на ДМСГД в т.ч. и функциониращият към него Дневен център за децата с увреждания, възниква необходимостта от такъв вид услуги.

Видно от анализа на ресурсите на ДМСГД Дневният център разполага с два броя помещения за групови занимания, 4 броя спални с по 3 легла, баня и санитарно помещение към всяка спалните, офис за разливане на храна и трапезария, зала за рехабилитация, зала по психомоторика с басейн с топки и лабиринт, плувен басейн, логопедичен кабинет.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСТЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Известира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Налице е необходимия брой квалифицирани специалисти, които да покриват изцяло необходимостта за тази услуга.

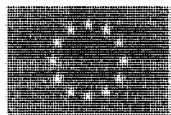
В гр. Пазарджик функционира още ДЦДУ, социална услуга в общността за деца с леки, умерени и тежки умствени затруднения и специални потребности, на възраст от 3 до 18 години, която в никакъв случай не може да обхване целевата група по проекта т.е. децата от 0-3г.

Интегрирани здравно-социални услуги:

- **Център за майчино и детско здраве** – необходимост за 37,03 % от семействата и 37,03% от децата. Услугата е насочена към бременните, родилките и децата до 3 г. от уязвими групи, с цел да се гарантира техния достъп до здравни услуги. Необходимо е Центърът да разполага с педиатричен кабинет, акушеро-гинекологичен кабинет и кабинет за детска консултация с медицински услуги за майките и децата.

Анализът за причините за настаняване на деца в ДМСГД Пазарджик сочи, че приблизително три четвърти от децата или 76,92% са от ромската общност, като ромския етнос в областта е съответно 8,2%. Високият процент на изоставени деца от този етнос може да бъде обяснено със следните причини изведени от оценките на родителския капацитет: нисък родителски капацитет; липса на възможност за осигуряване базовите потребности на децата; лоши жилищно-битови условия; невъзможност да се осигури здравна грижа за новороденото дете и специализирана медицинска грижа за деца с увреждания. Голяма част от ромската общност не е обхваната от здравната система, голям е и броят на непланираните, непроследявани и рискови бременности, поради което необходимостта от мобилни здравно-социални услуги в дома на потребителите е изключително голяма и ще гарантира достъпът на тези рискови групи до здравни услуги.

Съгласно националното законодателство всички деца в Р България са здравноосигурени, което им гарантира достъп до пакет от здравни грижи и лечение. Налице са обаче уязвими групи от маргинализирани малцинствени групи, които нямат достъп до качеството на майчиното и детското здравеопазване. Голям брой бременности остават непроследени поради липса не само на здравно-осигуряване на жените, а и поради липса на сексуална и здравна култура. Много деца на възраст от 0 до 3 години нямат регистрация при личен лекар, което на практика ги лишава от достъп до здравни услуги въпреки техните права,

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСТЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

което води до висока детска смъртност. Раждат се много недоносени деца, които се нуждаят от специфични грижи в семейната среда за намаляване на рисковете от проблеми в развитието. Много деца нямат задължителни имунизации, ниско е ниво на кърмените деца, поради липсата на достатъчно информация, умения и подкрепа за кърмене, включително и от страна на медицинските специалисти.

Разкриването на Център за майчино и детско здраве цели подобряване на извънболничните грижи за бременните жени, родилките и децата до 3 години. Въвеждането на подобна услуга е в отговор на съществуващата обществена потребност от засилване на промотивните, профилактични и превантивни дейности по опазване на здравето и благосъстоянието на майките и децата и насърчаване на ранното детско развитие.

Очаквани резултати от дейността: Осигурен достъп до интегрирани здравни услуги на всички деца до 3-годишна възраст, бременни жени и родилки в областта.

Ранно откриване на рискови фактори за здравето и развитието на децата и предприемане на навременни мерки за ограничаването им.

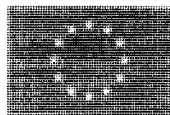
Ранно идентифициране на проблеми в развитието на децата и ранна интервенция;

Подобрени показатели, характеризиращи здравното състояние на децата до 3 години, бременните жени и родилките.

Подобрени родителски практики

В тази връзка необходимостта да се предоставят мобилни здравно-социални услуги и дома на потребителите е изключително висока, за да може да се достигне до всички високо рискови общности за обхващане на целевите групи от здравната система.

- Резидентна услуга от семеен тип за деца с увреждания със заместваща грижа - Център за настаняване от семеен тип за 22,22% от децата /6 на брой/. Факт е че за 5 деца под 3г. с увреждания, които могат да бъдат отглеждани в семейна среда, няма такава готовност у свободните приемни семейства. Видно от анализа за причините за настаняване в СИ, 15 от общо 2 111 деца са родени с аномалии в АГ отделенията в област Пазарджик през 2012г. Невъзможността за осигуряване на подходяща здравна грижа в семейството за дете с увреждане или заболяване, е основна причина за настаняване на 3,84% от деца в СИ, а за 12,82% от децата са настанени, поради нежелание на родителите, да бъде прието в семейството им дете с увреждане или заболяване. Децата с увреждане в ДМСГД – Пазарджик в началото на 2012 г. са 53% от всички деца, като в

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСТЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

края на календарната година те са 59% Преминалите през годината са деца с увреждане са /29/ или 37,18 % от всички деца/. Причина за намаления брой, е че 3 деца са починали и 1 е осиновено от в чужбина. В същото време одобрените приемни семейства в областта не желаят да отглеждат дете със специални потребности. В тази връзка, считам, че Резидентната грижа – ЦНСТ следва да се развие като интегрирана здравно-социална услуга за деца, чието състояние изисква наблюдение от медицинско лице. Към момента във всички ДМСГД децата с увреждания се отглеждат с постоянно наблюдение от медицински сестри и лекарски екип. Зависимостта от здравна грижа е видима и има разбиране у специалистите, че водещ е интересът на детето. В момента единствената медико – социална услуга, която гарантира бърз и постоянен достъп до здравна грижа е ДМСГД. Закриването на ДМСГД предизвиква дискусия коя услуга ще замести тази нужда на определена група деца. Създаването на медико-социална услуга от резидентен тип в общността ще даде възможност децата с тежки увреждания, за които приоритет е удовлетворяване на здравните потребности, да бъдат настанявани в среда, която е близка до семейната. Медицинския и обгрижващия персонал в ДМСГД имат изключително богат дългогодишен опит при работа с такива деца и може да задоволи потребността от подготвени кадри в този тип услуга.

За посочените нови услуги след реструктуриране на ДМСГД ще е изключително полезен високо квалифицирания персонал, чийто богат професионален опит, познания в различни области на детското развитие и дългогодишни умения най-детайлно биха задоволели изискваните компетенции на бъдещите служители.

Анализът е изготвен от мултидисциплинарен екип в състав от:

1. ДМСГД Д-р Величка Енчева.....

(име и фамилия)

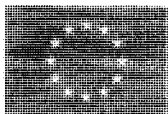
(подпис)

2. ДМСГД Албена Димитрова .....

(име и фамилия)

(подпис)

3. ДМСГД Дора Златанова .....

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСТЛИВО БЪДЕЩЕ

ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще!

- (име и фамилия) (подпис)
4. РЗИ Д-р Стоянка Генова .....
(име и фамилия) (подпис)
5. ОЗД Илиана Киркова .....
(име и фамилия) (подпис)
6. ОЗД Мария Дрянова .....
(име и фамилия) (подпис)
7. Община Димитрия Церова .....
(име и фамилия) (подпис)
8. Община Ива Забуртова .....
(име и фамилия) (подпис)
9. Местен координатор по проект: „ПОСКА: семейство“
Лиляна Стоянова .....
(име и фамилия) (подпис)